

ВІДГУК

офіційної опонентки, завідувачки кафедри ендокринології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, д.мед.н., професорки Комісаренко Юлії Ігорівни на дисертаційну роботу Ланюша Федора Вікторовича «Порушення харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» представлену в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 35.600.06 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 222 – Медицина

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

На сьогодні ожиріння відноситься до однієї з найбільших неінфекційних епідемій. В Європі поширеність цього захворювання становить 59 % з вищою поширеністю серед чоловіків (63 %), ніж серед жінок (54 %). В Україні за даними ВООЗ поширеність осіб з ожирінням станом на 2016 рік була 58,4 %. Основна небезпека надмірного відкладання жирової тканини в організмі людини полягає у підвищенні ризику виникнення цукрового діабету 2 типу, серцево-судинних захворювань, синдрому нічного апное, остеоартрозу та навіть деяких онкологічних захворювань.

Найпоширенішим типом ожиріння є аліментарно-конституційне, яке виникає внаслідок перевищення кількості спожитих калорій над їх потребою. Однією з причин виникнення цього захворювання можуть бути порушення харчової поведінки, які складають групу психічно обумовлених синдромів, пов'язаних з порушенням прийому їжі та сприйняття власного тіла і його форми, що призводить до погіршення фізичного та психосоціального здоров'я.

У сучасному світі, сповненому різноманітних стресорних факторів, людині буває важко справитися зі психологічним дискомфортом, що викликає потребу компенсувати цей стан постійним переїданням. Тому пошук ефективних методів діагностики та лікування порушень харчової поведінки дозволить уникнути потенційних негативних наслідків ожиріння на фізичне та психоемоційне благополуччя.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Тема дисертаційної роботи «Порушення харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» була затверджена Вченою радою медичного факультету №2 (протокол №2 від 29.10.2019 р.) Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького.

Дисертаційне дослідження є фрагментом науково-дослідних робіт кафедри ендокринології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Патологія дихальної, серцево-судинної та травної систем у хворих з цукровим діабетом та ожирінням: особливості патогенезу, діагностики та лікування» (державний реєстраційний № 0116U004505), (2015 – 2019); “Особливості патогенезу, діагностики та лікування захворювань серцево-судинної, травної, ендокринної та дихальної систем в клініці та експерименті” (державний реєстраційний № 0120U002142), (2020 – 2024), де дисертант є співвиконавцем.

3. Наукова новизна дослідження та отриманих результатів

Дисертантом встановлено, що особи із компульсивним переїданням та синдромом нічного переїдання мають вищі рівні лептину та нижчі рівні греліну, що пов'язано саме із гіперфагічною харчовою поведінкою та адаптацією до надмірного позитивного енергетичного балансу, а не наявністю в них цукрового діабету 2-го типу. Також у дисертаційній роботі було продемонстровано вплив різних цукрознижувальних препаратів на клінічний перебіг згаданих порушень харчової поведінки та рівні досліджуваних гормонально-метаболічних сполук. Зокрема, комбінація метформіну та ліраглутиду істотно знижували рівень лептину та підвищували рівень греліну в осіб із компульсивним переїданням та синдромом нічного переїдання. Крім того, в цих пацієнтів знижувалася кількість нападів переїдання, що однозначно покращувало їхнє психоемоційне благополуччя та якість життя.

4. Нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень

Теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у доведенні ефективності використання комбінації метформіну із ліраглутидом для лікування пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу та гіперфагічними порушеннями харчової поведінки.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження має адаптація та валідація опитувальників для діагностики компульсивного переїдання та синдрому нічного переїдання, а також рекомендація щодо необхідності анкетування усіх пацієнтів із ожирінням та цукровим діабетом 2-го типу на наявність у них згаданих порушень харчової поведінки.

Результати даної дисертаційної роботи впроваджені у практичну роботу КНП ЛОР «Львівський обласний клінічний лікувально-діагностичний ендокринологічний центр», ОКНП «Чернівецький обласний ендокринологічний центр», КНП «Вінницький обласний клінічний

високоспеціалізований ендокринологічний центр», ВСП «Університетська клініка» Дніпровського державного медичного університету, КНП «Тернопільська обласна клінічна лікарня» ТОР.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота Ланюша Федора Вікторовича виконана на сучасному науковому рівні, базується на дослідженні 135 пацієнтів із цукровим діабетом 2-го типу та ожирінням чи надлишковою масою тіла. Контрольна група становили 30 осіб з ожирінням чи надлишковою масою тіла без цукрового діабету 2 типу відповідного вікового та гендерного діапазону. Сучасні та інформативні методи, що були використані у дослідженні, дозволили в повному обсязі вирішити мету та завдання роботи. Дослідження проведені на високому методологічному та технічному рівні, їхня достовірність та інформативність не викликають сумнівів. Комплекс застосованих досліджень включав сучасні, апробовані в експерименті та клініці, спеціальні лабораторні методи дослідження (визначення рівнів лептину, греліну та периферійного серотоніну) та використання опитувальників для діагностики компульсивного переїдання та синдрому нічного переїдання, що дало змогу ретельно вивчити особливості перебігу порушень харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу поєданого з ожирінням чи надлишковою масою тіла. Висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, впливають із отриманих результатів досліджень та проведеного аналізу.

6. Оцінка змісту, оформлення й обсягу дисертації, зауваження щодо оформлення

Дисертація викладена на 181 сторінці машинописного тексту, має стандартну структуру і складається з анотації, вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел (234 посилань, з них 8 кирилицею і 226 латиницею), додатків.

Анотація містить викладену актуальність теми дисертації, мету й завдання роботи, дизайн та застосовані методи дослідження. Також у ній висвітлена наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача в роботу, дані про апробацію основних положень дисертації та публікацію її результатів, впровадження їх у теорію та практику.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, сформовано мету і завдання, висвітлені наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, особистий внесок здобувача під час роботи, дані про апробацію основних положень дисертації та публікацію її результатів, впровадження їх у теорію та практику. Сформульований дисертантом висновок підкреслює актуальність обраної теми та дає обґрунтування їй напрямок для проведення власних досліджень.

Розділ 1 присвячений огляду літератури відповідно до теми дослідження. У ньому висвітлені сучасні погляди на особливості перебігу порушень харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу із ожирінням чи надлишковою масою тіла, формування харчової поведінки на рівні центральної нервової системи та ефект цукрознижувальних препаратів на рівні гормонально-метаболічних показників, задіяних у створенні відчуття голоду та ситості. У цьому розділі автор вміло вказав на невирішені проблеми досліджуваних захворювань.

Розділі 2 - «Матеріали та методи дослідження» - містить детальний опис дизайну та методології дослідження, характеристики досліджуваних пацієнтів, принцип розподілу хворих на групи. У цьому розділі здобувач наводить методи, які він використав під час проведення дослідження. Ретельно описані опитувальники, які використав дисертант для діагностики порушень харчової поведінки. Статистичний аналіз результатів дослідження проведений за допомогою пакету прикладних статистичних програм.

Розділ 3 «Особливості діагностики порушень харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» включає опис процесу валідації та адаптації опитувальників для встановлення компульсивного переїдання та синдрому нічного переїдання, який був проведений автором особисто. Також здобувач описав епідеміологічні та анамнестичні особливості пацієнтів із порушеннями харчової поведінки та цукровим діабетом 2 типу. Вдало описано результати опитувальників для діагностики згаданих порушень.

У розділі 4 «Взаємозв'язок між наявністю порушень харчової поведінки та рівнями лептину, греліну і периферійного» автор провів кореляційний аналіз згаданих гормонально-метаболічних показників між собою та з іншими досліджуваними параметрами, що було відображено у таблицях та рисунках. Також у цьому розділі виразно висвітлено різницю між рівнями досліджуваних параметрів у пацієнтів з та без порушень харчової поведінки.

У розділі 5 «Вплив антидіабетичної терапії на рівні гормонально-метаболічних показників та перебіг порушень харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» автор описав вплив цукрознижувальних

препаратів на харчову поведінку, яка оцінювалась на основі результатів опитувальників та рівнів лептину і греліну.

Заключний розділ дисертації містить аналіз та узагальнення результатів дослідження. Здобувач підводить підсумок наведених у роботі результатів дослідження, пояснюючи найбільш важливі факти і положення, а також висловлює пропозиції щодо подальшого вивчення проблеми. Робота завершується висновками і практичними рекомендаціями, які відображають основні наукові положення та отримані результати досліджень. Висновки ґрунтуються на отриманих результатах проведеного дослідження, логічно виникають із змісту роботи, є об'єктивними, відповідають поставленим завданням та містять наукову новизну. Практичні рекомендації розроблено, апробовано та впроваджено у роботу лікувальних закладів України.

В процесі рецензування дисертаційної роботи виникли наступні запитання:

1. Відповідно до когорти досліджуваних пацієнтів, чи виявили Ви особливості порушення харчової поведінки у чоловіків і жінок та різницю у ефективності використання антидіабетичної терапії ?
2. Які рекомендації Ви дасте пацієнтам, що отримували метформін та ліраглутид в максимально ефективних дозах, по збереженню ефекту нормалізації харчової поведінки ?

7. Повнота опублікованих результатів дисертації, кількість наукових публікацій.

За матеріалами дисертації опубліковано 11 наукових праць, з них – 4 у наукових фахових виданнях, яві визначені МОН України, 2 статті – у зарубіжних журналах, що входять до науково-метричних баз Scopus та Web of Science, 6 публікацій у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій, отримано 1 свідоцтво про право на авторський твір.

Теоретичні положення були впроваджені у навчальний процес у Дніпровському державному медичному університеті, Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова, Тернопільському національному медичному університеті ім. І.Я. Горбачевського.

8. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист

Автором Ланюшем Федором Вікторовичем особисто був проведений патентно-інформаційний пошук, поставлені основні завдання та підібрані адекватні методи дослідження, проаналізована сучасна наукова література, виконано клінічні дослідження, сформовано базу пацієнтів та проведено статистичну обробку результатів, адаптовано та валідовано опитувальники для діагностики порушень харчової поведінки.

9. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, само плагіату, фабрикації, фальсифікації)

Текст дисертації Ланюша Федора Вікторовича «Порушення харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» є оригінальним, про що видана довідка відповідального за перевірку на плагіат у ЛНМУ ім. Данила Галицького. Рукопис дисертації перевірено на ознаки плагіату. У ході аналізу фрагментів подібного тексту встановлено окремі співпадіння з власними публікаціями, посиланнями на літературні джерела та загальноживаними фразами. Під час рецензування матеріалів дисертації, аналізу наукових публікацій здобувача ознак порушення академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, самоплагіату, фабрикування та фальсифікації даних, виявлено не було. Дисертаційна робота є самостійною оригінальною працею та не містить порушень академічної доброчесності.

10. Відповідність дисертації спеціальністю та профілю спецради

Дисертація здобувача Ланюша Федора Вікторовича на тему «Порушення харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 222 – Медицина повністю відповідає паспорту спеціальності «Медицина» і профілю одноразової спеціалізованої вченої ради.

Висновок

про відповідність дисертації вимогам, які висуваються до наукового ступеня доктора філософії

Розглянувши дисертаційну роботу Ланюша Федора Вікторовича «Порушення харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, вважаю, що робота має важливе значення для сучасної ендокринології. У роботі наведено обґрунтування використання певних цукрознижувальних препаратів для оптимізації лікування порушень харчової поведінки на тлі цукрового діабету 2 типу та ожиріння чи надлишкової маси тіла. Дисертація є завершеним актуальним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати, що надають нові уявлення про особливості перебігу порушень харчової поведінки у хворих на цукровий діабет 2 типу. У роботі відсутні ознаки порушень академічної доброчесності. За актуальністю, методичним рівнем виконання, новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень і висновків, їхньою достовірністю та

повнотою викладу публікаціях дисертаційна робота повністю відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 - Охорона здоров'я за спеціальністю 222 – Медицина, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційна опонентка:

завідувачка кафедри ендокринології
Національного медичного
університету ім. О.О. Богомольця,
д. мед. н., професорка

Юлія КОМІСАРЕНКО

